

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐԽԱՆԻՔԻ ԳԵՂԱՌԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

ՔԱՐՏՈՒՆԱԳՐԱԾԻՒՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս քաղաքի մուտքը արգելում է, ամբողջ 14 րոպե (98 րոպե) — 99 մայիս րաժնորդագրին է 20 ֆր. կանխիկ...

Կամակ և ծրար պետք է գրկել հետևյալ հասցեով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal Arménia, MARSEILLE (France).

ԺԴ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 35

1898 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 7

1898 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 25 (Հ. Յ.)

ՉՈՐԵ Կ. ՔՈԹ

Կը հրատարակուի Դ. և Շրթ. օրեր

ԳՐԱԳՐԱԾԻՒՆ

Խմբագրությունը, եթե հարկ համարի, հաստատվում է կամ...

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction: Rue Glendevès, 17.

ՊԱՐԱԿԱՆԱԳՐԱԾԻՒՆ

Սպասում-ամերիկեան պատերազմը եւ Հայերս. — Հայ-ուսուսական որբացները...

ՄԱՅԻՍԱՆԱԳՐԱԾԻՒՆ ԳԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐՍ

(Եւր. 34 րդ քաղ.)

Ժամանակ չկայ կարգաւ գրել սովորելու, ժամանակ չկայ Հայաստանի աշխարհագրութիւնն ու Հայոց պատմութիւնը...

զի այդ հետաքրքրութիւնը յազեցնելու համար, ես կը հրաւիրեմ զինք որ ինձ հետ այցելել, այսպէս կոչուած, հայկական ճաշարանները...

հայտնեց, կերպէն այնպէս անհամար, որմէ վաղը ազատեմք անհամար չեն կրնար երգել. Միթէ՞ կարելի է ասու պարագայ մէկը գտնել...

ամսօրեայ, լուսնայ, Արմենիա, Մասիս, Արեւիք, Բիզանդիոն, Մշակ, Խալիկ, Կարմիր, Կարմիր, Կարմիր...

(Գարնանակեր) ԱՌԱՋՈՒՆԻ

Նիւ Եւրոպ

«ՀԱՅ ՈՒՈՒՍԱԿԱՆ ՈՐԱՆՆՈՅՆԵՐԸ» ԹԻՒՐԿԻԱՅՈՒՄ

Թիւրքաց Հայաստանում 1894-96 թվին տեղի ունեցած սուրսավերի ազեաները ուրիշ ցուանի ժառանգութեան հետ միասին թողել են 50,000 օրեր...

մշտական սրբանոցներ հաստատելու համար: Ի նկատի ունենալով, որ ամեն մի որբի պահպանութիւնը, հայոց պատրիարքարանի հաշուով, նստում է մօտ 50 րուբլի, խմբագրութիւնն ուղարկեց 5,000 րուբլի 25 որբերի պահպանութեան համար՝ չորս տարւոյն ընթացքում:

Ինչպէս երևում է Ա. պօլսի առաջ կայանալուն գիտականութիւնը այս օրերս ստացած հաղորդագրութիւնից, դեպքան Չինգիզի կառավարող համակրութեամբ վերաբերվել որբանոցներ հաստատելու մօքին և հայոց պատրիարքարանի հետ կայացած համաձայնութեամբ՝ որոշված է բանալ առաջին որբանոցը Պալու (1) քաղաքում, Դիարբեքի վիլայէթում: Որբանոցն ստացել է պաշտօնապէս «Orphelinat Arméno Russe, fondé par souscription sous les auspices de la rédaction du recueil de Moscou «Secours fraternel aux arméniens de Turquie»»: (Հայ. առաջին որբանոց, հիմնված Մոսկովի «Եղբայրական օգնութիւն Թիւրքիայում գնացող հայերին» ժողովածուի խմբագրութեան հովանաւորութեան ներքո): Պատրիարքի հօգնող գիտականները համակցել են երկուսն է, որ Պալու թեմն ընտրված է իբրեւ ամենից շատ թնամբ և տեղեկից մինը, ուր գաղթականներին վերադարձից յետոյ աւելի շատացել է ժողովրդի կարօտութիւնը և թեմի ձխական ցուցակների համաձայն, 2,250 որբ կ'ըլլէ: Որբանոցի տեղ ընտրված է ամենահին վանքերից մինը — Ս. Աստուածածնի Բաղցա հայտնաց վանքը: Յոյս կայ, որ բարեմարդկանց համակրութեան շնորհիւ, կարելի լինի տարվայ վերջին բանալ և երկրորդ հայ առաջին որբանոց, որովհետև վերջին ժամանակներս շատացել են այն նուէրները, որոնք ստացվում են «Եղբայրական օգնութեան» երկրորդ հրատարակութեան վաճառումից:

(Մշակ)

ՎԱՆԷՆ 30-ԲՐ. ՐԱՅՆՈՒՏՈՒ ՄԵՎ ՆԱՄԱԿԸ

Ամերիկացի բժիշկ միսիոնար Բայնօնս որ վանի մէջ կոտորածէն յետոյ որբանոց և ուրհաստանց բանալով, որբերին և այրեներին անուղի և աշխատանք կը մատակարարէ եւրպացի բարեգործ քրիստոնեայնների նըպաստներովը, վիճակաւոր (Սլանիա) կիներին Հայկական Նպաստամատոյց յանձնաժողովին մի նամակ ղրկած է վերջերս որի մէջ պատճենը մեր ձեռք անցած լինելով, անոր առած հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդենք մեր ընթերցողներին:

Տիրելի տիկին Հիւսթըն

Ձեր ընկերութեան կողմէն երկու անգամ օսմանեան պատգաւն միջոցով շնորհած նուիրատուութիւնները ստացած եմ որոնցմէ մէկը, 30 սկի (20 զրատեւեկին և 10ն ալ որբանոցին համար), սեպտ. 30ին հասած է ինծի և միւսն ալ, 50 սկի, հոկտ. 8ին: Այս յուսարի թէ ալ աւելի մեծ օգնութիւններ կ'էտք չպիտի մնար առաջիկայ ձեռքին համար

(1) Բալու:

ԻՄԲ. ԱՐՄ.

և այդ յոյս հիմնուած էր առած տեղեկութիւններէր վրայ թէ այս տարի հունիս քերը կը խուսափան առատ լինել: Դեռ քաղաքապետ, հունիսի վրայ դրած մեր այդ յոյսեր չիրականացան, այնպէս որ այս նահանգի բաւական ընդարձակ մէկ մասին մէջ եղած հունիսի նոյն իսկ հոն բնակող գիւղացիներին չեն բաւեր: Այն կողմն ալ ուր հունիսը համեմատապէս մի քիչ քան եղած է, Բիւրաների գլխաւորներէն մէկը իւր ձեռքի տակ ամբարներ է բոլոր ցորենները և գործն այնպէս կարգադրած է որ ցորենի գինը, փոխանակ վար իջնալու ինչպէս կը յուսայի, պիտի բարձրանայ և կարելի է որ ժողովրդին վիճակը անցած տարիէն աւելի զէշ գաւառայ: Այս վառագի աւելնալուն մէջ պատճառն ալ այս է որ այս տարի հունիսը շոյնպէս քիչ եղած են վանի մօտիկ տեղերը, Պարսկաստանի մէջ և Մուսուլի վիլայէթին մօտակայքը: Կեսուրի նահ. թէ Ռուսիայի մէջ ալ ցորենը քիչ եղած է այս տարի: Շատ ախրեցուցիչ է այս վիճակ: Մարդ զրկած եմ վանի լիճի մէջ սուրի եղբւր որ ջանան գնել որբանոցին համար պէտք եղած ցորենը, վանի վիլայէթի արեւմտեան սահմանները կամ Պիթիսի վիլայէթին մէջ: Ներկին այնպիսի խառնակ և յուզում վիճակի մէջ կը գտնուի որ վառագիտութեամբ մէկ այս. բայց զգուշութիւններ ձեռք առած եմ և կը յուսամ փութումով յաջողի:

Շատ շնորհակալ եմ որ Արհեստական Գրասենեակը իր բարեգործութիւն կը շարունակէ: Եթէ այդ չլինէր, հարեւրաւոր խեղճ որբանոցիներ իրենց զաւակներով մէկտեղ խնայէս պիտի կրնային ողջ մնալ:

Անցած տարիի գարնան շրջանին քիչ, Արհեստի ամենէն յառաջագնաց աշխատանքներէն Յը որոնք գաւառներ պաշտօն կը կատարէին, սուսցնական խմբին մէջ առաւելեցան և հարկ եղաւ նոր գաւառագիտներ ընտրել աշխատելու մէջէն: Արհեստի թեմի կիմարումները որ բոլորովին գոհացուցիչ կերպով կ'ընենք կատարել այդ ընտրութիւն, Յ հազի գաւառով չափահաս աղջիկներ մէջէն որոնք քրիստոնեական այնպիսի նկարագրով մը զարգացած են որ իրենց ստանձնելիք այս նոր պատասխանատուութեան յարմարցուած են: Այն հոգին որ իրենց վրայ ցայց կուտան, մեծ յոյս կուտայ մեզ թէ յաջողութեամբ պիտի շարունակեն իրենց գործը: Մտնաւոր հաճախող մը կը նշանակեմ անոնցմէ մին, իր հոգեւորական փորձաւորութիւններին և իւր մեծ փափաքին համար որ ունի իր գաւառ ճշմարտութիւնը ուրիշներին ալ հաղորդելու համար:

Ուրիշներ ևս որոնք այս ճանապարհով յառաջ կ'երթան, նոյնպէս աղբիւ հոգի մը ցայց կուտան և առաջիկայ տարին հոգեւորական ուղղութեամբ լինելիք հըսկողութիւնը շատ աւելի յուսարի կերելի: Մտնաւոր հոգի մեզ համար բոլոր քրտնների մօտին կրկին շնորհակալութիւններ յայտնելով և ձեր ամենքէն մեծ ակնկալութիւններով, կը մնամ

Ձեր գաւառայն անկեղծութեամբ
Կ. Ս. Բայնօնս

ԹԱԻՐԻՉԻ ՀԱՅՈՒՆԵԱՍ ԲԱՐԵՂՈՐԾԱԿԱՆ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Դաւրէթի մէջ 8 տարիներէ ի վեր կազմուած է Հայահեաց Բարեգործական ընկերութիւն մը որ Արապատականի համար նախախնամութիւն մը եղած է: Խեղճ գաղթականներ Յուն. կատաններ կուգան կը լցուն Սարգա. առիւտ, Հայահեաց Բարեգործական ընկերութիւնն է որ անոնց օգ-

նութեան կը հասնի: Կոնք թշուառ հիւանդներ կը պատահին Դաւրէթի մէջ: Եւր ընկերութիւնն է որ գեղ և բժիշկ կը հայթայթէ անոնց: Մի տեղ վաճառարան պիտի բացուի և նպաստի կը կարօտի, այդ ընկերութիւնն է որ կը փութայ աշխատել տնոր: Ի հարկէ այդ ամենը կընէ որչափ իրեն կը ներեն իր ներկական միջոցներ որոնք քաղաքապետ շատ նեղ են պետքերի ընդարձակութեան հետ համեմատելով: Այս օրեր մենք ստացած ենք այդ ընկերութեան 1897-98 ուսում. տա. րեքշնորհ տեղեկագիրն ու հաշուեկը: շեք ումէ կիմարուի որ այս տարի 26,041 զրան (*) և 20 կուպէկ հաւաքվել և 19,798 զրան և 60 կուպէկ ձեռք ունեցել է վաճառաների, քաղ. թանկանների, գարգաշիւնութեան տը. հետաւանցի և այլնի համար: Պատրաստ գրում ունի այժմ 47,863 զրան և 5 կուպէկ:

Այս ընկերութեան քաջալեր հանգիսցած է վեհ. Կաթողիկոսն իր կաթողիկոսով ու նախապետութիւն. ներով, ինչպէս նաեւ Դաւրէթի թեմական Առաջնորդը, երկրին կառավարիչ Ամիր Նիզամը և նշանաւոր աղագիւններ:

Ընկերութիւնն այս տարի 2 նոր վտարաններ կը բանայ Բարանգու. զի գաւառին մէջ, Արապատականի լեռնաւանդակներ մի անկիւն ուր բազմաթիւ Հայեր իրենց հայութիւն մոռնալու վիճակի մէջ են և դեպի մահ մեռականութեան գիւղէ կը գնան:

Ընկերութեան վարչութեան անգլա. գաւառներն են, նախագահ՝ Սրբուհի Ամատունեան, գանձապահ՝ Մարիամ Մէլիք Սարգսեան, խորհրդականներ՝ Հակոբեթ Յենէրճեան, Մարիամ Մատունեան, Ջաբէլ Եղիազարեան, Նա. նալան Եսայեան և Արծուիկ Նազարեան:

Սոյն համակցի ընկերութեան որ իւր ետեւեամբ նուիրում է հաց և մատուոր սնունդ տալու ժամանակիս բազմակարօս գաւառակարգին Պարսկաստանում, դրամական նպաստ, գիրք կամ նամակ ղրկել փափաքող աղագիւն Հայերն ու մարդասէր անձեր պէտք է գրեն հետեւեալ հասցէին:

Société de Bienfaisance des dames
Arméniennes de Tauris
(Perse) TAURIS

ՅԵՂԱԿԱՆ

Գեր. Գեորգ Եպ. Իւթիւնեան որի Մարտէլ հանրիւր գրած ենք արգէն, կիրակի օր մի քաղաք խօսեցաւ այստեղի մատուան մէջ և կարդացուցաւ վեհագոյն Կաթողիկոսի անդալը որմէ կիմարուէր թէ ընդհանուր առաջնորդ նշանակուած է Յրանտի, Անգլիայի, Աւստրիայի, Ռուսիայի և Պուլկա. ըրաի հայ գաղթականութիւններին: Առաջիկայ կիրակի օր Ս. պատարագ պիտի մատուցանէ:

(*) Մէկ զրանը կէս ֆրանկի չափ կարծէ այժմ:

ԻՄԲԱՐՑՐԱԿԱՆ Ա.ՁԴ

Արմենիայի 14րդ շրջանի 4րդ ամիսը լրացած է. հետեւապէս կը յիշեցունենք մեր այն բաժնորդներին որոնք այս շրջանի սկիզբը 10 ֆրանք միայն վճարած էին, թէ իրենց վճարքի պարտաւճար լրացաւ և կը պարտին դեռ 10 ֆր. ևս ղրկել: Մինչև 14րդ տարեշրջանի վերջը վճարած լինելու համար:

Հարկ կը համարենք մեր շնորհակալութիւններ յայտնել եւրպաբնակ և ամերիկաբնակ մեր այն բաժնորդներին որոնք իրենց ստացած լրագրի բաժնորդագիրը կանխիկ ղրկելով՝ իրենց բնական երկրի ժողովրդի օգտակար սովորութիւններէն այդ մէկն ալ սովորած և իւրացուցած են: Միւս կողմէ ալ կը համարաւելինք խնդրել մեր այն բաժնորդներէ որոնք իրենց պարագ դեռ չեն կատարած, գէթ այժմ փութալ ղրկել իրենց բաժնորդագիրն որով իրենց ալ իրենց կողմէ գործին ղրկութիւն մը տուած կը լինին: Տարակոյս չունենք որ եթէ մեր բաժնորդներ գիտնային թէ իրենց պարտաւճարութեան մէջ փութալուն չգտնուելով որչափ ցածարութիւններ կը հանեն մեր արգէն գոհաբաւար գործին առջև, այնչափ գանդաղ չպիտի շարժէին իրենց բաժնորդագիրն ղրկելու համար: Ուստի կը կարենք թէ այս մի քանի սող աղագարուութիւն բաւական պիտի լինի ղրկելու փութացունելու իրենց բաժնորդագիրն վճարման մէջ:

ԵՆՈՐՀԱՆԱԼԻԹ

Մկրտիչ կարապետեան ընտանիքը, իր եղբայրներ ու եղբորդիներ կը փութան իրենց չեւմ շնորհակալութեամբ հրապարակաւ յայտնել ամեն անոնց որոնք իրենց ներկայութեամբ պատուեցին հանգստեալ Տիար ՄԿՐՏԻՉ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ յուզարկաւորութեան ախար հանգելու:

ՀԱՅԵՐ ՅԱՆԳԼԻՍ

L'Armenioի գեկաւի թուին մէջ կը կարդանք:

«Մեր գեանակ և նշանաւոր հայրենակից Տ. Տ. Եթէ Ե. Ս. Քալան. Թարեանց որ Մարապօրայ (Սնդիւ) կը բնակի, մի տեսակ կատարելագործուած գաւառակ հնարած է որ հեծեւ լանուորդներին համար շատ մեծ օգտակարութիւն պիտի ունենայ: Այդ գիւտին մեծ նշանակութիւն տրուեցաւ Վնաշնու Սայրլ Եսուի ցուցահանդէսին մէջ որ անցած շաբաթ տեղի ունեցաւ Լանտոն, Բալէ տը Գրիւթա. լի մէջ:

ԼԱԶԱՐԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆ

Լազարեան հեմարանի ուսուցիչն. ընէ Տիար Խալաթեանց նոյն հեմարանի տեսչի պաշտօնակատար նշանակուելու: Հանգուցեալ Գեանան:

հանքի տեղ տեսնել նշանակում էր
Միլի անուն արեւելագետ մի Ռուս :

ԳՐԱԿԱՆ ՀՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Նրաւարտ կրթացունէ որ իշխածնի
մօտ Ս. Հովհաննէսի վանքը նորոգուած
միջոցին, կոմիտաս կոթողիկոսի մէկ
արձանագրութիւնը վանքներ եւ մի
աւանդին քարի վրայ քանդակուած,
որ գրական տեսակետով թանկարժէք
հնութիւն մը կը ներկայացունէ :

ԳՐԱԿԱՆ ՀՆՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մամուտի գաւառոր Զարգամ
իւլ-Միւլքը որ ինչպէս հրատարակ-
ուած էր Արմէնիայի 32րդ թուով,
Պարսկաստան տպատանտ 9 թիւը
քահայտակ Հայերի բաներ գլուխն,
ըր կարել տուեր էր, պաշտօնանկ ե.
ղած ե Գալիքէ կանչուած է :

Ասոր պաշտօնանկութեան ուղիւ
տիր է գլխաւորապէս Գալիքէի անդ-
իական հիւպատոսը Ս. Պետ որ նոյն
միջոցին ճանրորութեան մէջ գտնուե-
լով, Մամուտէն անցեր եւ մանրամաս-
նօրէն տեղեկացել է Զարգամ-իւլ-
Միւլքի այդ բարբառական գործին :

— Մամուտի փոխառաջնորդ Դաւա-
նան խաչիկ վարդապետ որի համար
պարտիկ կառավարութեան զրպար-
տած էին թէ ուսումնարանի եւ առաջ
նորդարանի անունով բերքեր կը շինե-
ն Մամուտի մէջ եւ այդ պատճառով
Դաւալէ կանչուած էր, իրեն վրայ
կցած զրպարտութիւնները հերքած
եւ վերջ, իր խորհրդով միջամտութեամբ
վերադարձած է իր պաշտօնատեղ :

— Դաւալէի անդլական հիւպատ-
տոսը իր կառավարութենէ ստացած
հրահանգին համեմատ որոշեր է փոխ.
հիւպատոսութիւն հաստատել Ուրմիայի
մէջ եւ հիւպատոսական գործակալներ
Մամուտի եւ խոյի մէջ :

ԹԻԻՐԲԻԱՆԸ ԼՈՒՐԵՐ

Կ.պօլսէն կը հազարդեն թէ խաւա-
կան կառավարութիւնը հրաման դրը.
կեր ե Կ.պօլսի իր դեսպանի որ 1896ի
հայկական հատարածներին ժամանակ
թիւրքիաբնակ իտալացիներին եղած
ճիւղաւ ստիպողաբար պահանջէ Բ.
Դաւալէն. պահանջուած գումարը 16
հազար օսմ. ոսկի է :

Դեսպանը իր այդ պաշտօն կատա-
րեց, յայտնելով միանգամայն Բ.Դրան
թէ իտալիա այս գործի համար վեր-
ջին անգամ լինելով կը գիտէ Բ.Դրան :

— Եւսկէն եկած վերջին լուրերը
կիմացունեն որ Հոտէյտաի ե Սանաի
մէջտեղ գտնուող թիւրք զօրքերը չա-
բայար յաղթուելու են արաբ ապե-
տամբներէն : Թիւրք զօրքերէն շա-
տեր վերաւորուելու են :

ԿՐԵՑԵ

Չորս տեղութիւններ կ.պօլսի դես-
պանատններ թարգմանները գեկտ.
ձին իմացուցին Բ.Դրան որ Եօրկիոս

իշխանը կրկնէր բարձր պատուիրակ
նշանակում է : Միեւնոյն ժամանակ
մի ծանուցագիր յանձնեցին որով կը
յայտարարէին տեղութիւնները թէ
սօմանեան հանրային պարտքի շահերը
պիտի յարգուին Կրէտէի մէջ :

— Ամառն նախնաւոր կ. պօլսէն
գեկտ. Յին ստացած է հետեւեալ հե-
ռադիրը :

«Սուլթանն այս վերջին օրեր ցա-
րէն ստացած պատասխանին շնայելով,
մի նոր հեռագիր ալ տուաւ ցարին,
անգամ մի եւ թախանձելով որ Յու-
նաստանի Եօրկիոս իշխանը բարձր
պատուիրակի պաշտօնով Կրէտէ չը
զրկուի : Քաղաքական շրջանակներին
մէջ զարմանք կը յայտնեն որ սուլ-
թանն այդպիսի կը պնդէ ծանօթացու-
նելով ցարը մի տնայնիս խնդրի հա-
մար որ անգամաւ կերպով որոշուած
է արդէն :

«Ասոր հետ մէկտեղ, ամենքն ալ
իմացած են որ սուլթանը ստորիկ նե-
ղացեր է կրէտական խնդրին այս կեր-
պով լուծուելէն, որը ինք ալ ընդունե-
լու պարտաւորուած է : Կը կարծուի
որ Եօրկիոս իշխանին Կրէտէ հասած
օրն իսկ նախարարական փոփոխու-
թիւն մը կը լինի Կ.պօլսի մէջ :

— Քանիտէն կը հեռագրեն գեկտ.
կին :

«Ծովագետներն ապագարութիւն
ընդունեցին որ կրէտէ կղզիի պաշա-
րուած պիտի վերցուի գեկտ. 5էն ըս-
կած : այսու ամենայնիւ, զենք եւ
ռազմամթերք Կրէտէ ժողովուելու ար-
գելքը պիտի շարունակուի :

«Յունաստանի Եօրկիոս իշխանին
յօնանկան գրուած պարզած արքունի
դրօսանաւով մը քիչ օրէն Սուտա գա-
լուն գէմ բողբոսած լինելով թիւրք
կառավարութիւնը, ծովակալները Բ.
Դրան դիւրողագծութիւնը չվերաւո-
րելու համար որոշեցին որ Փրանսա-
կան ծովագետի շոգենաւը միջադային
միւս շոգենաների ուղեկցութեամբ
երթայ Միւլ եւ այնտեղէ Եօրկիոս իշ-
խանն առնելով բերե կրէտէն :

ԵՏՏՐԱԳՈՅՆ ԱՐՄԵՆԻԱԿԻ ԴՈՐՄԵՐ

Շունկայէն կը հեռագրեն «Տէյլի
Դրօնք»-ին որ զիւրանագիտական
շրջանակներին մէջ սկսած են հաւա-
տով թէ կարելի է որ Զինաստանի
մայրաքաղաք Բէքլին օտարազգի
զօրքերէ գրաւուելը պէտք լինի :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

«Տէյլի Նիւս»-ի Հաւովի թղթակիցն
արժանահաւատ աղբիւրէ իմացեր է
եղեր թէ հակաիշխանական գեպա-
նաժողովը վերջնականապէս մօրժեր
է անիշխանականներն իրենց եր-
կրի կառավարութեան ձեռքը յանձ-
նելու առաջարկը :

ԱՌՏՐԵՆԻԱԿԱՆ ՍԱՐԱՐՆԱԿԱՆ ԵՒ ՍԱՐԱՐՆԱԿԱՆ ԵՒ ՍԱՐԱՐՆԱԿԱՆ

Վիեննայէն Փրանսական լրագրիւն.
րին տրուած մի հեռագրի նայելով,

Ալմանիակ եւ Աւստրիայի յարաբերու-
թիւններն այս բողբոս շատ լաւուած
վերադարձ մէջ են : Աւստրիական կառա-
վարութեան ծրագիրն է իր երկրի
մէջ Ալմանիակները չեղարացունել
Պրանսիոյն ոյժ աւելով : Այդ վերադարձ
մէջ, ի հարկէ Աւստրիայի յարաբերու-
թիւնները Ռուսիայի հետ աւելի սերտ
պիտի լինին քան թէ Ալմանիակի հետ :

ԱԼՄԱՆԻԱ ԵՒ ՄԱՆԻՍ

Կը հաւատեն թէ Մանիսի արմա-
նական գեպաւորն ապանիական կառա-
վարութեան առաջարկները ըրեր է
Քարթլիեան կղզիները գեկտ. նկատ.
մամբ ե թէ արդէն բաժնակցութեան
մէջ են առար համար : Եթէ Սպանիա
խիստ չափազանց պահանջներ չընէ,
կը կարծուի որ Ալմանիակ կը գնէ ե շու-
տով կը վերջացունէ այդ խնդիր : Ալ-
մանական կառավարութիւնն իր կողմէ
մեծ զոհողութիւններ անել արամա-
գիր է այդ կղզիներ ինք առնելու հա-
մար որպէսզի մի ուրիշ տեղութեան
ձեռքը չանցնին :

ՄԱՆԻՍ ԵՒ ՄԱՆԻՍԱԿԱՆ ՆԱԶԱՐԱՐՆԵՐ

Փարիզ գումարուած սպանաւամ-
բիկան խաղաղական յանձնաժողովի
աշխատութիւնները բաւական յառաջ
գնացած են հիմա ե կարելի է որ
վերջնական դաշնագրի խմբագրու-
թիւնն ալ այս շաբաթի հետ վերջա-
նայ :

Տ. ՄԱՐ ԲԻՆԻԿԻ ՊԱՅԳՄԱՆԻՐԸ

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներն նա-
խագահ Մաք Բինլիի պատգամագիրը
(մուտ) կարգացուցաւ Համաժողովի
(Քօնկրէ) գեկտ. 5ի նստին մէջ :

Տ. Մաք Բինլի սպանա-ամերիկեան պա-
տերազմի պատճառներին ե հետեւեալքե-
րին վրայ խօսելէ յետոյ, ըսած է իր պատ-
գամագրի մէջ թէ Քուպա կղզիէն սպա-
նիական զօրքերը չվերադարձնելու բողբոսին
կէնել առաջիկայ յունուար 1էն առաջ,
Թէ ինչ տեսակ կառավարութիւն պիտի
ունենայ Քուպան, այդ մասին խօսիլը
հիմա աւելորդ համարուող, խաղաղական
զաւթագրի վաւերացումէն յետոյ կը թո-
ղու առար մասին վերաբերութիւնը :
Քուպայի ժողովրդի կամքն ալ պիտի հար-
ցուի իրեն տրուելիք կառավարութեան
մասին :

Պատգամագրին մէջ Աւստրիայի Յրանց
Նոյնի կայսրին համակրական ակնարկ
մ'եղած էր, Նիլսարէթ կայսրուհիի ըս-
պանական առթով :

Խօսելով Զինաստանի գէպերին վրայ,
Տ. Մաք Բինլի կը յայտարարէ թէ Միաց-
եալ Նահանգներն անտարբեր հանգիստ-
ես եղած չեն Զինաստանի գէպերին
ուր ծովային նահանգներին մէջ մար եւ-
րոպական զանազան տեղութիւններին
ձեռքն անցաւ : Այդ նահանգներ, որ-
չափ որ տեւեն իրենց գրաւման պայմա-
նաժամեր, բայց պիտի մնան միջազգային
վաճառականութեան առջև որով Միաց-
եալ Նահանգներին կառավարութեան փա-
փաքներն ալ լրացած կը լինին : Տ. Մաք
Բինլի կառավարիչ Համաժողովին որ այդ
վաճառականական յարաբերութիւններ
ընդարձակելու միջոցներին վրայ խորհե-
լու համար յառուկ մի մասնաժողով կազ-
մուի : Այսու ամենայնիւ, կիմացունէ որ
չինական մի քանի նահանգներին մէջ օ-

տարազգիներին գէմ շնամուլեան զգա-
ցում մը սկսած է արթննալ որ անհան-
գստութիւն կը պատճառէ : Հետեւեալս
հրաման զր ուած է Զինաստանի ամերիկ-
եան դեսպանին որ ազգու կերպով պաշա-
պանէ Ամերիկացիներ թուր շահերը եւ
ի հարկին անմիջական հատուցում պա-
հանջէ : Մարտանաւեր կեցած են Թիէն
ձիւն տալիս որ մօտէն հսկեն այն անկար-
գութիւններն որոնք նոյն իսկ Զինաստա-
նի մայրաքաղաքին մէջ տարածուած են :
Մի խուճ Ծովային զօրքեր զրկուած են
Բէքլին, ամերիկեան դեսպանի արամա-
դրութեան տակ պարտաւոր գտնուելու
համար :

Տ. Մաք Բինլի մեծ նշանակութիւն
կուտայ Փարիզի 1900ի արուեստահանգէ-
սին Միացեալ Նահանգներին մասնակցու-
թեանը եւ կառավարիչ մէկ միլիոն տղար
աւելի յաւկացունել անոր արգէն որոշ-
ուած գումարին վրայ :

Գալիք Ռուսիայի ցարի գէնընկեցութեան
առաջարկին, Տ. Մաք Բինլի ըստ թէ
Միացեալ Նահանգներին միայն զօրա-
բանալը այնչափ քիչ զօրքերէ կը բաղկա-
նայ որ այդ խնդիր գործնական նշանա-
կութիւն մը չունի Միացեալ Նահանգնե-
րին համար : Այսու ամենայնիւ, Ռուսիայի
ցարէն եւրոպական տեղութիւններին ե-
ղած այդ մասնաւոր հրահանգ բարեգու-
շակ նշան մ'է ազգերին միջեւ բարեացա-
կամ յարաբերութիւններ հաստատման
համար եւ այդ տեսակետով Միացեալ-
Նահանգներն ալ իրենց աշխատութիւն
պիտի նուիրեն այդ բարեկամական ծրա-
գրի :

Մաք Բինլի իր պատգամագրի մէջ, ա-
ռանց վերապահումներ անելու, իր հա-
ւանութիւն տուած է որ միայն բանա-
կի զօրքեր թիւը 100,000ի բարձրանայ,
3 նոր զրահուոր մարտանաւեր շինուին
ամեն մէկը 13,500 տակաւաշափոնց, 3
յոժաւորակ 12,000 տակաւաշափոնց, 2
յոժաւորակ 6,000 տակաւաշափոնց եւ 6
յոժաւորակ 2,500 տակաւաշափոնց :

ԱՐՏԱՐԱՐՆԵՐ ԼՈՒՐԵՐ

Գահերէն «Տէյլի Միլիթ»-ին տրուած
մի հեռագիր կըսէ թէ Սուէզի մէջ
այաւազուոր ժանտախտ տեսնուել է :

— «Գործիկամ Բօնի» կիմացունէ
թէ Քիւնէր սերտարը խարթում վե-
րադարձածին պէս խաղաղութիւն.
ներ ընել պիտի տայ խալիֆայի գան-
ձին մէկ կտրեւոր մասը գտնելու հա-
մար որի համար կըսուի թէ քաղա-
քէն երկու մղոն հեռու մի քաղաքի
մէջ պահուած է :

— Մի խուճ Զրանապիներ ալ
հետեւելով Անգլիացիներին նախաձեռ-
նութեան, որոշեր են մի վարժարան
բանալ խարթում մէջ «Էթլ» տը
Զրանա անունով : յետոյ մի վարժա-
րան ալ Յաջօտայի մէջ պիտի բանան
«Էթլ Մարչան» անունով :

— Ալեքսանդրիայի իտալական հիւ-
պատոսն իր կառավարութեան իմաց
տուել է թէ իտալիկական գեպի իտա-
լիայի մէկ նաւահանգիստը գնացող
անգլիական «Քալիստոնիա» շոգենակին
մէջ երկու ճամբորդ կը գտնուէին ո-
րոնց վրայ այաւազուոր ժանտախտի
նշաններ երեցած են :

— Իտալիայի ե Մարոքի միջև ծա-
ղած միջադէպը կարգադրուած փակ-
ուած է : Իտալական մի վաճառատան
ծառայութեան մէջ գտնուող Մարոք-
ցի գործակալ մը ապօրինաւոր կեր-
պով բանտարկուած էր եւ մարտիկան

կառավարութիւնը չէր ընդունիր աւարտական պաշտպանութիւնը։ Այդ մարդ ինչպէս նաև ուրիշ երկու իրաւաւոր պաշտպանները որոնք մի-կնայն հանգամանքներէ մէջ ձերբա-հալուած էին երկրին ներսերը, աւար-ձակուած են հիմա։

— Կըսուի թէ Ալմանիսի վիճակը կայսրը Միւնիխէն առջած ժամանակ ըսեր է թէ իր Պաղեստին ճանապարհ հորդութեան ապաւորութիւններն ու ծանօթութիւնները աւանդին դրոյժմը պիտի հրատարակէ և կայսրուհին ալ յօժարած է ծախու հանել այն լուսանկարներ որոնք ինք քաջած է ճանապարհներէ միջոցին։ Ատանց ծախուելէն դոյաջած հասոյթը պիտի յատկացուի բարեգործական հաստա-տութիւններին։

— Գահիրէէն կը հաղորդեն Ֆրանսա-կան լրագրիւններէն թէ Անգլիոյցիները մի նոր վերած ալ կընեն Եգիպտոսի ինքնավարութիւնն ու խըտի իրաւունքներն ունի ինչիւր համար։ Մի ծրագիր կը պատրաստեն վազքիները անգլիացի մի պաշտօնէակի իրաւաւորութեան տակ դնելու համար։ Սա մի ծանր խնդիր է որ սուլթանին պիտի շահագործուէ իբրեւ միւս ժողովուրդի հը-րամանաւոր, բայց միեւնոյն ժամանակ միջազգային իրաւունքի հետ ալ կապ ունի։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ԲԱՉՄԱՎԻՊԻ
1899 ՏԱՐԻՈՅ
ԲԱԾԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ
ՅԱՐԵՎԱՆԻ ԳԻՆԷ Է
ՏԲ. 10-ՐԻՈՒՅԻ 4-ՏԱՆԻՍԻ 2
ԿԱՆԻՍԻ ԿԱՅԱՐԵՎԻ

ԲԱՉՄԱՎԻՊԻ խմբագրութիւնն կը փութայ ծանուցանել թէ ԲԱՉՄԱՎԻՊԻ կը հրատարակուի ամէն ամսոյ սկիզբին։ Իւր անունն ըստ կա-րելոյն հաւատարիմ մնալով, տեսա-կաւ բազմաթիւ յօդուածներ պիտի պարունակէ։ «Բազմաթիւ» ժողովու-րդ խնամք կը տանի Հայկական յօ-դուածներու։ պիտի լրացան հայ ու-սումնական հին և նորակաւ բառե-րու ստուգաբանութիւնը և Հանդիս Հանդիսից արտոնող հետաքրքրա-կան ազգային տեղեկութիւնք հանգերն համառօտ, լուրջ քննադատութեամբ, նմանապէս անպակաս պիտի ըլլան պատմական, ուսումնական յօդուած-ներ։ «Բազմաթիւ»-ը այն ամէն նո-րաբար ժողովուրդներու վրայ, որք մեր ապարանքն կը հրատարակուին կամ ազգայիններն իբր նուէր կընդունի, առհասարակ հանգր, անկողնակալ քննադատութիւն մի կրէ։ «Բազ-մաթիւ»-ը մեր ընդ մեր պիտի հը-րատարակէ կենսագրական, բարոյա-կան և իմաստասիրական յօդուած-ներ։ Նոր տարիին սկսեալ «Բազմա-թիւ»-ը իւրոյ պիտի ընծայէ հոշակաւ տը և արագակն բանաստեղծներու դասական ուսումնասիրաց աշխարհա-բար քննադատութիւնք կարենը ծա-նօթութիւններով։ Բանասիրիկի բա-նասիր զինադրով ամէն ամիս պիտի

հրատարակէ մեր աշխարհի նահան-գաց, գաւառաց, քաղաքաց, վանաց և այլ նշանաւոր տեղեկաց վրայ պատմա-կան և ուսումնական նկարագրութիւն-ներ։ «Բազմաթիւ»-ը ամէն ամիս պի-տի պարունակէ քաղաքական տեսու-թիւնք և ազգային հանգիսից և լրագ-րաց յօդուածներու քաղաքացի ցան-կը։ «Բազմաթիւ»-ը տարւոյն ընթաց-քին մէջ հանգուցեալ ազգային երեւ-լի հեղինակաց կամ մեծամեծ անձանց կենսագրութիւնը պիտի հրատարակէ հանգերն կենսագրութիւն (եթէ ազգա-կանք կամ բարեկամք հաճին յղել զայս, առ խմբագրութիւն)։ «Բազ-մաթիւ»-ի խմբագրութիւնը յարգելով պիտի պատասխանէ իւր յօդուածնե-րուն վրայ եղած լուրջ և ուսումնական քննադատութեանց, իսկ պիտի չի, եթէ քննադատութիւնք Ab hoc & ab hoc գրչի մի արդիւնք լինին։ «Բազ-մաթիւ»-ի մէջ կը զինանք տեղ մի շնորհակալ յաղագայնց առ խմբագրու-թիւն հասած ամենէն արժանաւոր յօդուածներու, որ ա խմբագրական ազատ է ըստ իւր տեսութեան որը բազմաթիւ, յապակելու և պատհի դա-տած ժաման հրատարակելու։

Խմբագրութիւն
ԲԱՉՄԱՎԻՊԻ

ՄԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

Լոյս տեսաւ

ԲԱՅԵԻԻ

ՄԱՍՈՒԷԼ

պատմական վեպը

Ա. Բ. Գ. ԳԻՐԸ

Հեղինակի վերջին պատկերով
Գինն է 7 շիլլինգ

Իսկ «Դարիթ-Բէկ» հատոր Ա, Բ և Գ վերջաբանով և «Լայն» հատոր Բ. իսկաւար, լոյս պիտի տեսնեն ներկայ տարուայ ընթացքում, որոնց բաժանադրագրութիւնը շարունակ-ւում է։ Երկու գրքի միասին բաժա-նադրագրին է 10 շիլլինգ։ Իսկ լոյս տեսնելուց յետոյ կարժեան 14 շիլլինգ։

Յանկայցոյները թէ՛ Մամուէլի և թէ՛ Բաթիթի միւս երկերի համար, կարող են գիմել այս հասցէին

Mme Raffi
270, Uxbridge Road.
Shepherd's Bush,
London W.

ՄԱՆՈՒ ԳԻՐՔՆԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց առջեւ նշանակուած գի-նքերն մէջ հաշուուած է նաև զրկե-լա փոստի ծախքը։

Ծրարները առաջագործութեամբ (recommande-registred) առանալ ու-ղղները պէտք է որ ամեն մէկ ծրա-րի (մինչև 2 քիլո) համար 25 ամսիմ առաջագործութեան ծախքը վճարեն։

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒ

(Կ. ՅՈՒՅՈՅ ՀԱՅՈՅ ԿԵՆՏՐԷՆ ԱՆՈՒՄ
ՄԻ ԻՐԱՎԱՆ ՎԵՊ)

ԳՐԵՏ ԱՅԼԱՐԻՑ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած է Կ. Ներկայացուցէ ընտանեկան տիւր-պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ազգային ուսած վարքաւորքով որչա՞փ շարք-ներէ պատճառ դարձած է և վերջ զինքն ինք ալ իւր արդու ձեռք-առանալու և անհետացած է աշ-խարհէ։ Գինն է 4 ֆրանկ, (75 ամսիմ)։

ԺՐ

ՀՐԱՅՐԱՍՊԱՆԻՒՆ Մ. ՓՈՐՏՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՆԵՐ

Մ. ՓՈՐՏՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ԳՐԱՅՈՑ ՈՅԱՆԱՒՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրե-նասիրական ոտանաւորներէ մի քանի-ն ամփոփուած են այս տեսարանի մէջ իւր-րեւ նմոյշներ գտնողան քաղաքներէ մէջ և գտնողան տաղաւորութիւններէ տակ իւր երեւան գրած ոտանաւորներէ որոնք ժամանակին հրատարակուած չի-լինելով կորուսած են այժմ։ Այն մի քանի ոտանաւորներ որոնք իբրեւ նմոյ-ն ամփոփուած են այս տեսարանի մէջ, չիւր և ցան կը գտնուին Կ. Յոյս առ-դագրուած ազգային երգարաններէ մէջ՝ որոնց վերադին ազգագրութիւն վաղուց արդէն արդիւնած է, և Անի-ն Արմենիայի լրագրիւններէ մէջ։ Նմոյշներ մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ ալ-ւած են նաև թէ այդ ոտանաւորնե-րն առաջագործութիւններն առջ ներշն-չանելով գրուած են։ Գինն (10 ամսիմ) 15 ամսիմ։

Արտուր Հայաստանի կամ Տե-ղեկաւոր Բալուայ, Դարբերդու, Չարսանապ, Դաղաղուրի և Եր-զնկայու։ Յաւելուած ըստ խնդրա-նաց ազգասիրաց (երկուս գաւառ)։ Աշխատաւորեաց Գողոս Ծ. Վ. Նա-րանեալ։ 2 ֆրանկ։

ՄԻ ԳՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐ
(ԶԱՔԱՐԻՍ ՍՐՈՐԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԷԷ ԲԱՐԻՍԱՆԵՏ

ՄԿՐՏԻՆ ՓՈՐՏՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

1894

Պուկարիտի անկախութեան հե-րոսներէ մէկն, Զաքարիա Սթոյա-նովի, որ իր ընդունակութեան շնոր-հով յաջողեցաւ մի լեռնաբնակ գիւ-ղացի հովուի պարզ վիճակէն հետզ-հետէ արհեստաւոր, վարժապետ, յե-ղափոխական դարձիլ, խմբագրական և վերջապէս ազատ Պուկարիտի իզ-գային ժողովի նախագահ դառնալ, խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրու-թիւնն է, ուր ուշադրութեան արժանի տեղեկութիւններ կան նաև Պուկա-րիտի թիւրքի լուծէն ազատելու աշ-

խատու պուկար հայրենասէր յեղա-փոխականների գործունէութեանը մա-սին։ Սկիզբը դրուած է նաև հեղի-նակին, Բրոքիտէօր Լուի Լըժէի, և թարգմանչին միջև եղած թղթակ-ցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգ-մանութեանն աւելով։

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը գրէ իր յառաջարանի վերջ թէ «Զար-մանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ըն-թերցողները հետաքրքրութիւնը չարժի պետական մարդ դարձած մի գիւղացիի այս վաւերական պատմու-թեան վրայ»։

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ
1 ֆրանկ և 40 ամսիմ։

Տարածելու համար մեծ քանակու-թեամբ առնողներին 25 % զէղ կը լինի։

(Պարսկաստանի Հայերին համար
1 ֆրանկ է։

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱՅ (1794-1894)
ՅՈՐԵԼԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկիզբնաւ-րութեան դարադարձին աւելով 1894 թուականին հրատարակուած այս միա-ձալ գիրքով և լուսատիպ (phototypi-que) շքեղ պատկերի մեծութիւնն է 50×35 հարկերորդամէթր և տպուած է 70×45 հարկերորդամէթր քարու-նի (carton) վրայ այլ և այլ քնադրով Մէլտեղը գրուած է հայ լրագրու-թեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն ԳՏԻ. Եմաւոնեանի, պատկերը և բա-լրութիւնը՝ 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագրիւնները, անոնց գրէթէ ամենքի խմբագրական-ները պատկերներով։

Գինն է 4 ֆրանկ, ճանապարհա-ծախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարս-կաստանի համար 2 ֆրանկ և 50 ամսիմ։

Գալիմքեարեան Հ. Գ. — Պատմու-թիւն Հայ լրագրութեան իսկզբանէ մինչև մեր ժամանակը։ Հատոր Ա. 1794-1860։ Մէկ լուսատիպ պատկե-րով։ Գինն է, ճանապարհածախքով մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 ամսիմ։

Վերագրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ գիրքը կարելի է ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ ղրկելով։

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԱՉԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Ճանկական բանութեան նահատակ եղող խորէն նարպէյ-Լուսինեան Սըր-բազանի պատկերը ընտիր թղթի վը-րայ տպուած կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը։ Գինն է 65 ամս-թիմ, փոստի ծախքը խմբագրատու-նէն վճարուելով։

ՏԵՐՈՒՆ—ԽՐԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՏՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՄԱՐՏԵԼԻ

Հայերէն առաջած Մ. Փորթուգալեանի
Le Génral: François CARRIERE
Versaille. — Imprimerie et Papeterie du Mid
Quai du Canal, 9